

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК 271 (477.83) «1773/1774»

ЧЕНЦІ ДЕРЕЖИЦЬКОГО ВАСИЛІАНСЬКОГО МОНАСТИРЯ 1773-1774 рр.: ПРОСОПОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Юрій Стецик

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, м. Дрогобич, вул. Зарічна, 20
e-mail: stetsyk_u_@ukr.net

Історія Дерезицького монастиря не була предметом спеціального дослідження, крім окремих розвідок автора [13-16]. Фрагментарні історичні відомості про монастир подають узагальнюючі каталоги монастирів Галичини, без використання інформаційних даних візитаційного опису 1763 р. [5, 6, 11]. Аналогічні, досить загальні відомості подано й у працях діаспорних істориків Чину Святого Василія Великого (ЧСВВ), які у своїх дослідженнях в основному послуговувалися актовим матеріалом польських і ватиканських архівів [1, 2, 12].

Сучасний дослідник з історії Церкви в Україні В. Ульяновський [17, с.190], посилаючись на джерелознавчі пошуки М. Грушевського [4, с.267], вважає, що монастир у Дерезичах заснував у 1531 (1570?) р. монах Протасій Березич. Проте постать фундатора досі залишається маловідомою – як у церковній історіографії, так і в актових джерелах пізнішого часу. Зокрема, візитаційний опис монастиря (1763 р.) зовсім не згадує про цю постать, а відлік його історії розпочинає з 1578 р. Монастир був фундований за згодою польського короля Стефана Баторія із подання Станіслава Гербурга, Львівського каштеляна та Самбірського старости. Місцем для розташування обителі обрано ґрунт, званий Березинка, який був віддалений за чверть милі від міста Дрогобич і входив деякий час до Дрогобицького староства, а у XVIII ст. до Дрогобицького ключа Самбірської економії [21, с.72].

Також і подальша історія чернечої оби-

тели залишається сьогодні маловідомою та постає перед нами у загальних рисах. Тому дослідження діяльності монастиря можливе тільки епізодичними фрагментами, які були документально зафіксовані та старанно збережені до наших днів.

Згідно із королівським привілеєм, наданим Яном III Собеським від 29.02.1676 р., монастир володів ґрунтами, полями, лісами, сіножатями, ставками та підданими селянами.

Основними джерелами поповнення монастирських землеволодінь були дарування та заставні записи. Так, у 1743 р. о. Порфирій Баранкевич, ігумен Дерезицького монастиря, вніс дві обляти* одного і того ж акту дарування до Перемишльських гродських книг. Відповідно до цього документу шляхтич Бориславський подарував для згаданої обителі один лан поля (між селами Мразниця та Борислав) для відправлення заупокійних богослужінь. Один акт дарування від 02.03.1743 р. підтвердив Львівський єпископ Атанасій Шептицький, а другий о. Інокентій Липницький, генеральний вікарій ЧСВВ [19, с.2231-2232]. У цьому ж році о. Філарет Пелкінський, прокуратор Дерезицького монастиря, уклав угоду з громадою с. Дерезичі про надання грошової позики у розмірі 300 злотих. Громада с. Дерезич набула значних боргів і через неможливість їх сплатити надала для ченців Дерезицького монастиря поле, яке

* **Облята** – запис документа до судово-адміністративних книг; запис документа (майнової трансакції, універсалу, тестаменту й ін.) до актової книги. – *Ред.*

межувало з одного боку із потоком Глинним, а з іншого – із границею передмістя Дрогобича, а з третьої сторони – луками, званими «Радечі». Монастир використовував ці поля та луки доти, поки не було повернуто позики. Громада зобов'язувалася щороку надавати 15 женців і 10 косарів [18, с.237-238].

Монастирські землеволодіння розподілялися поміж підданими селянами. На 1763-1764 рр. за монастирем було закріплено 18 підсадків, котрі відбували панщину протягом року по 1 дню на тиждень [21, с.75]. У веденні господарських справ допомагала також монастирська челядь (господар, господиня, пастухи, парубки для прислугування). Основними напрямками діяльності монастирського господарства були рільництво, млинарство, скотарство, птахівництво, бджільництво, рибальство, гуральництво, шовківництво [20, с.6-30].

Економічне підґрунтя функціонування монастиря підтримував не тільки дохід від ведення господарства, який складав орієнтовно 600 флоринів, а й інші додаткові грошові надходження. Так, річний прибуток монастиря за 1763-1764 рр. складав 1804 польських злотих, більшість з яких становили пожертвування віруючих – 980 польських злотих. Також щорічно ченці отримували 200 польських злотих, згідно із заставним записом, із замку від польного гетьмана Вацлава Жевуського, Дрогобичького старости. На 1763 р. ця сума виплат склала 724 польських злотих. Капітал монастиря становив 4000 польських злотих [21, с.75].

На основі візитаційного опису 1763 р. можна реконструювати забудову обителі та побачити в яких умовах проживали ченці. Монастир був оточений дерев'яним парканом, який перебував у поганому стані та потребував відбудови. Вхід до монастиря пролягав через старі дерев'яні ворота, покриті гонтовим дахом. За ними, одразу з лівого боку, була стара дерев'яна дзвіниця, оббита гонтом. На ній висіли чотири дзвони: один великий і три менші. Поза дзвіницею розміщувалася стара пекарня з коморою, також покрита гонтом. Далі – броварня, шопи для возів і резиденція монахів. Шість келій містилися у двох дерев'яних будинках із рефектарем, кухнею та комо-

рою. Житлові приміщення під солом'яною або гонтовою покрівлею обігрівали кахльові п'єци*. Поза келіями розміщувалися шпихлір**, пивниця, стодоли, стайня, шопи, обороги. Монастирське обійстя оточували сад і ліс. Будинки підсадків стояли поза монастирським подвір'ям.

Церква була розташована посередині монастирського двору. Давній монастирський храм Успіння Богородиці згорів на Великдень у 1758 р. Новозбудована маленька церковка Благовіщення Божої Матері була трибанною з трьома залізними хрестами (посередині – велика баня, а над бабинцем і вівтарем – малі). Усередині церкви були два бічні вівтарі з образами Успіння Божої Матері та Святого Миколая [21, с.72-75].

Джерела засвідчують постійну мінливість складу монастирської братії, зумовлену постійним переміщенням ченців. Така практика була обумовлена постановами Генеральних і Провінційних Капітул, які були спрямовані на подолання звикання монахів до постійного місця проживання та матеріальних речей побуту, а натомість формування духовної концепції тимчасового перебування на землі із метою пошуку шляху досягнення вічного життя у Царстві Божому. Відповідно до Конституцій Чину протоігумен наділявся правом кожних чотири роки переміщувати монахів із одного монастиря до іншого. Іноді ці терміни, за необхідності, скорочувалися до 1-2 років, а інколи навпаки розширювалися до 5-8 років. Так, наприклад, у 1762-67 рр. у Дерезицькому монастирі мешкав о. Геронтій Затварницький, який у 1767 р. переїхав до Летнянської обителі, яка з 1743 р. приєднана до Дерезич. Постійний рух ченців, мандрювання з одного монастиря до іншого можна розглядати як місцеве пілігримство, переїзд з метою виконання нових обов'язків, зрештою, це була звичайна місійна діяльність у селах Дрогобиччини. На вакантні посади ігумена, прокуратора, організатора згромаджень присилалися досвідчені отці з більших монастирів Провінції: Кристинопільського, Львівського (Св. Онуфрія), Замойського, Сокальського, Збаразького, Білинського, Гошівського [3, с.11].

* П'єца – піч. – Ред.

** Шпихлір – комора. – Ред.

Згідно із джерелами, ченці не завжди сумлінно виконували свої обітницькі й обов'язки. Траплялися часті випадки зловживання спиртними напоями, що призводило до уникання богослужінь, занедбання церковної науки, збільшення гріхів, розтрат пожертв і збережень, до пожеж, крадіжок і привласнення монастирського майна. Так, Мелетій Пікульський через відмову послушності ігумені був переведений до Львівського монастиря Св. Онуфрія. Отець Еразм Зінкевич, намагаючись уникнути влади ігумена, протягом двох із половиною років блукав по різних місцевостях польського королівства. До занепаду морального рівня ченців призводили часті святкування поза межами монастиря під час місійної роботи по селах краю, де монахи були позбавлені опіки ігумена. Так, наприклад, о. Іван Шмирецький разом із групою братчиків був у селі Кропивник на святі Св. Миколая, затримався там на довгий час і прибув до монастиря у нетверезому стані, осоромивши себе перед людьми. Отець Березецький, скерований до міста для виконання певних доручень, провів три дні у нетверезому стані. Наймолодший брат Маврикій Копистинський, під час подорожі з Лішнянського до Дерезицького монастиря, зайшов до одного чоловіка у Лішні, де загубив подушки з пакунками. Для наведення дисципліни та послушності ігумені монастирів накладали на монахів епітимії (покути за провини): відбування реколекцій* протягом восьми днів, цілування пастирського посоху ігумена, побиття різкою, віддання під суд, прослуховування моральної проповіді ігумена, позбавлення посади, виконання нічних поклонів і молитов (від півночі до ранку). За крадіжку або незаконне привласнення монастирського майна приписувалося ув'язнення у карцері до семи днів на хлібі і воді та повернення майна (передбачалося утримувати у карцері до тих пор, поки не поверне вкрадене). Траплялися випадки, коли відпущені з ув'язнення ченці знову поверталися до старих гріхів. Звільнений із карцеру о. Єротей був знову пійманий у нетверезому стані та покараний удруге. Тому всі щорічні видатки монасти-

ря, що надавалися ченцям, записувались у книгу. Відомо, що о. Йосиф Березецький, котрий проживав у Дерезицькому монастирі, переїхав у 1769 р. на помешкання до Лішнянського монастиря. У 1770 р. отець отримав там нові панчохи, черевики та полотно для однієї сорочки, шкіру на підошви для чобіт і черевиків. А згодом узяв ще новий капелюх, халат і чотири червоних злотих [3, с.12-13].

Для наведення порядку у монастирях Галичини видавалися численні розпорядження протоігумена отця Онуфрія Братковського про дотримання ченцями обітниць, обов'язків і покарання за порушення дисципліни. Заборонялися марна витрата грошей і дармування часу. Однак ці заходи, очевидно, не мали відчутного успіху, що змусило нову австрійську владу вдатися до ліквідації дрібних монастирів, під котру потрапив і Дерезицький монастир, поряд з двома іншими обителями краю (Летнянською та Лішнянською), які прислужилися до утворення нового василіанського осередку у м. Дрогобич (1775 р.).

Дерезицька чернеча обитель належала до дрібних василіанських монастирів Галичини, адже в ній проживало 7-8 монахів. Напередодні закриття 1773-1774 рр. у монастирі проживало 6 отців та 1 брат. А після приєднання до Дрогобицького монастиря (1775) у Дерезицькій чернечій резиденції перебували 2 монахи, котрі проводили душпастирську, місійну діяльність і доглядали за господарськими справами монастирського фільварку.

Тож розглянемо докладніше основні просопографічні характеристики ченців Дерезицької обителі за окремо взяті роки, які передували ліквідації цього монастиря. Щодо територіального походження, то більшість насельників обителі були рекрутовані до чернецтва серед місцевої людності. Зокрема три кандидати у ченці народилися на теренах Перемишльської землі, двоє походили із Львівської землі Руського воєводства та по одному представнику із Белзького та Волинського воєводств. Щодо соціального походження, то переважали вихідці із селянства (чотири із семи), яким не поступалися вихідці із дрібношляхетських родів Чайковських, Сташинських, Левицьких.

* **Реколекція** (від лат. recollection – відновлення). Реколекції – триденні духовні вишкільні зібрання для перегляду своєї «колекції думок», переглянути, чого у душі забагато, а чого, можливо, не вистачає. – *Ред.*

Загальний вік ченців, станом на 1774 р., коливався від 34 до 62 років. Більшість досягнули віку 50 років – три монахи, яких доповнювали ченці старші 60 років – два представники, а натомість молодше покоління представляли тільки два аскети. Наявність незначної кількості молодих монахів була обумовлена очевидно відсутністю при обителі чернечих студій. Адже монастир в основному провадив душпастирську та місіонерську діяльність, а не освітню. Більшість ченців завершували свій аскетичний спосіб життя у віці 70 років. Однак, досить частими були смерті у період 50-60 років. Найчастіше кандидати у ченці вступали до монастиря в юнацькому віці 22-30 років, що дозволяло їм належно підготуватися до аскетичного укладу життя та набути духовного досвіду. Адже вагому частину свого життя (24-38 років) вони проводили у Василіанському Чині.

Духовна формація чернецтва передбачала проходження освітньої студії. Першою духовною школою у становленні кандидата у послушники була школа новіціату, яка у розглядуваний період становила один рік. Таких шкіл новіціату у Перемишльській єпархії до 1739 р. було три (Доброміль, Лаврів, Щеплоти). Після вилучення монастирів із юрисдикції єпископів і входження їх до окремої адміністративної одиниці – Святопокровської провінції, де поширювалася юрисдикція протоігумена, на її теренах функціонувало також два будинки для вишколу новаків (Доброміль, Почаїв). Якщо порівняти ці дві школи новіціату, то у кількісному співвідношенні переважала Почаївська. Зокрема, із 7 ченців 3 особи проходили новіціат у Почасві, тільки 1 у Добромилі, 1 у Верхраті (до 1739 р.), 1 у Крехові (після 1739 р.), а в одного не визначено місця новіціату. Також траплялися поодинокі випадки, коли кандидати до вступу у чернецтво зголошувалися до Добромиля, оскільки були вихідцями із Перемишльської землі, однак скеровувалися до Почаївського новіціату. Такий підхід очевидно був зумовлений обмеженими фінансово-майновими можливостями Добромильського монастиря, який іноді був переповнений.

Після завершення новіціату монахи складали чернечі обіти та продовжували

освітні студії з риторики (Гоща, 2 роки), філософії (Львів, 2 роки), теології (Лаврів, 2 роки) і по здобутті духовної освіти отримували піддияконівські, дияконівські й ієрейські свячення.

Частина ченців (3 із 7 осіб) перед вступом до чернецтва, ще у світському житті, здобули початкову освіту у громадських школах з граматики, логіки, риторики та співу.

Відповідного до свого покликання, освіти та здібностей на ченців покладалися певні монастирські обов'язки: адміністративні (ігумен, вікарій, прокуратор (соцій), префект, резидент), господарські (економ), церковні (парох, сповідник, проповідник, ризник, місіонер), освітні (катехит). Згідно монастирського законодавства ченці-брати не могли посідати вищих керівних посад (ігумена, вікарія) або ж виконувати відповідальніші церковні обов'язки (сповідника, провідника), які вимагали належної духовної освіти. Натомість на братів покладалися обов'язки послушника, рефектарія, хориста, помічника ризника [7-9].

Таким чином, під час проведення порівняльних характеристик, із врахуванням чисельності монахів, встановлено, що розглядуваний монастир належав до малих чернечих осередків не тільки Перемишльської єпархії, але й цілої Святопокровської провінції. Наявність незначної кількості ченців була обумовлена відсутністю при обителі чернечих студій. Брати, як насельники даної обителі, виконували допоміжні обов'язки у духовній праці отців-василіан. Соціальна база рекрутації до чернецтва охоплювала в основному представників селянства та шляхти. Освітній вишкіл братів був традиційно обумовлений навчанням у новіціаті, студіями з риторики, філософії, теології. Завдяки виконанню ченцями покладених на них обов'язків Дерезицький монастир продовжував функціонувати як осередок духовності та культури, незважаючи на досить мінливі суспільно-політичні обставини розвитку ранньомодерного суспільства.

Додаток I

Ресстр насельників Дерезицького монастиря 1773-1774 років

Отець Юстин Мекович, загальний вік – 51 рік, із якого 25 років профес Василянського Чину, ігумен.

Отець Блажій Лесевич, загальний вік – 53 роки, із якого 25 років профес Василянського Чину, вікарій.

Отець Герман Сташинський, загальний вік – 60 років, із яких 36 років профес Василянського Чину, сповідник.

Отець Інокентій Левицький, загальний вік – 56 років, із яких 23 роки профес Василянського Чину, прокуратор дому.

Отець Бенедикт Величко, загальний вік – 62 роки, із яких 37 років профес Василянського Чину, прокуратор в Летні.

Отець Максиміліан Хіцевич, загальний вік – 45 років, із яких 15 років профес Василянського Чину, соцій у Летні.

Брат Ісаак Чайковський, загальний вік – 34 роки, із яких 3 роки профес Василянського Чину, послушник [24].

Додаток II

Біографи ченців, які проживали у Дерезицькому монастирі впродовж 1773-1774 років

Мекович Юстин

Світське ім'я – Іван. Батьки – Андрій та Гаїна. Народився 26.09.1723 р. у с. Кліцко Львівської землі. Закінчив клас логіки у Львові. Вступив до чернецтва 06.03.1748 р. у Добромилі. 19.03.1749 р. склав чернечі обіти професа. По складенні обітів відправлений на студії з риторики до Гоші, де навчався два роки. По їх завершенні скерований до Львова на філософські студії, а по їх проходженні переїхав до Лаврова для вивчення моральної теології. Через два роки, по здобутті теологічної освіти, отримав спочатку дияконівські свячення із рук перемишльського єпископа Онуфрія Шумлянського (06.08.1752 р.), а згодом ієрейські (15.08.1752 р.). У цьому 1752 р. о. Йосафат Сідлецький, ігумен Лаврівського монастиря скерував о. Юстина до с. Висоцько Верхнє, резиденції та фільварку Лаврівського монастиря, для виконання обов'язків катехита та місіонера, де перебував до 1767 р. 20.05.1767 р. переїхав до Жовкви для виконання обов'язків сповідника та проповідника. Звідтіля скерований до монастиря у Луці на Покутті, де був призначений ігуменом. Згодом став ігуменом Дерезицької обителі, де й помер 15.04.1774 р. [7, с.735].

Лесевич Блажій

Світське ім'я – Василь. Батьки – Констянтин та Марія. Народився 1721 р. на теренах Перемишльської землі. Був хористом і виконував інші обов'язки. Вступив 03.07.1748 р. до чернецтва у Почаєві. Після року випробовувань у новіціаті 13.08.1749 р. склав чернечі обіти профе-

са. Через три роки та п'ять місяців отримав дияконівські свячення. 1750 р. скерований до Загорівського монастиря, де 30.10.1751 р. отримав ієрейські свячення та проживав у цій обителі чотири роки та п'ять місяців, а пізніше скеровувався до різних монастирів Святопокровської провінції: Крехова (1 рік 3 місяці), Загорова (3 роки), Почасва (6 років 5 місяців), Кам'янець (вікарій 1 рік), Почаїв (3 роки), Лаврів (ігумен) [9, с.209], Летня (резидент) [25]. У 1776 р. переїхав до Сваричівського монастиря, який приєднано до Гошівської обителі, де й помер у 1778 р. [9, с.209; 10, с.86].

Сташинський Германій

Світське ім'я – Григорій. Син Іллі та Марії. Народився у січні 1714 р. на теренах Перемишльської землі. Вступив до чернецтва 06.08.1736 р. у Почаєві. Через два роки чернечих випробовувань 06.08.1738 р. склав монаші обіти професа у Луцькій катедрі. У 1741 р. отримав ієрейські свячення у Рожищі, де впродовж 5 років виконував обов'язки ризника. Звідтіля у 1743 р. відправлений до Піддубців, де 3 роки продовжував бути ризником. Із 1746 р. – ризник у Луцьку, де проживав 6 років. У січні 1752 р. скерований до Білостоку, будучи ризником впродовж двох років. Із квітня 1755 р. перебуває у Жовкві протягом 2 років. У червні 1757 р. переїхав до Любліна, де мешкав 2 роки. Звідтіля у червні 1759 р. скерований до Львівського монастиря Св. Онуфрія, де перебував один рік. У вересні 1760 р. переїхав до Збаража, будучи вікарієм впродовж 5 років. 19.08.1765 р. відправлений до Страклова, де виконував обов'язки сповідника впродовж 4 років. Після цього скерований до Мильчена, будучи також сповідником. Однак, через півроку переїхав до Летні, будучи призначеним ігуменом місцевої обителі, а через 5 місяців скерований (30.09.1769 р.) до Дерезицької обителі, де також призначений настоятелем. У 1775 р. відправлений до Унівського монастиря, будучи місіонером, а через рік та чотири місяці скерованих до Крехова [7, с.406]. Помер у 1778 р. [10, с.88].

Левицький Інокентій

Світське ім'я – Іван. Батьки – Габріель та Євдокія. Народився 12.09.1718 р. у с. Звертів Львівського дистрикту. Вступив до чернецтва 01.08.1750 р. у Крехівському монастирі. Після року випробовувань у новіціаті 01.08.1751 р. склав чернечі обіти професа та продовжував перебувати у Крехові впродовж 3 років. 06.01.1753 р. у м. Львові отримав дияконівські свячення із рук львівського владики Лева Шептицького. Переїхав до Щеплотського монасти-

ря, де протягом 9 років був прокуратором і префектом обителі. 25.03.1755 р. у с. Страшевичі отримав ієрейські свячення із рук перемишльського владики Онуфрія Шумлянського. Надалі переїхав до монастиря у Бесіди, де був прокуратором 2 роки, а далі до Добромилля – прокуратор 3 р., до Щеплот – прокуратор 2 роки. Повернувся до Добромилля та скерований до Комарник – як резиденції цього монастиря, будучи прокуратором. Звідтіля переїхав знову до Щеплот, де призначений ризником, а далі до Святоспаського монастиря, будучи у 1775-1776 рр. ризником і парохом у с. Висоцьке Верхнє – резиденції Лаврівського монастиря. У 1776 р. відправлений до Черниляви на посаду вікарія, а у травні 1778 р. – до Львівського монастиря Св. Івана, де виконував обов'язки вікарія, а у квітні 1780 р. – до Верхрати, будучи вікарієм у Ямниці. 06.06.1780 р. виїхав із Верхрати до Дрогобича, де у 1784 р. був резидентом і ризником у Лішні, що належала до Дрогобицького монастиря [7, с.576]. Помер у 1792 р. [10, с.88].

Величко Бенедикт

Світське ім'я – Василь. Батьки – Василь і Ксенія. Народився у березні 1712 р. на теренах Белзького воєводства. Хорист і послушник. Вступив до чернецтва 11.04.1736 р. у Верхратському монастирі. Після року випробовування у новіціаті 02.05.1737 р. склав чернечі обіти професа. 01.05.1739 р. отримав ієрейські свячення із рук холмського владики Феліціана Володковича у монастирській церкві у Вільхівцях. Виконував обов'язки захристиянина у Вільхівцях [9, с.183]. Станом на 1747 р. проживав у Ямницькому монастирі [23, с.46]. У жовтні 1754 р. переїхав до Крехівського монастиря, де протягом 4 років був захристиянином. Із червня 1758 р. вибув до монастиря у Вічині, де також був захристиянином. Через два роки скерований до Страклова для виконання обов'язків захристиянина та пароха. У липні 1762 р. відбув до Четвертні, де резидував 9 місяців. Згодом відбув до Гощі, де призначений парохом у Курозвані. 10.09.1763 р. переїхав до Городища, будучи парохом і вікарієм монастиря. 13.06.1765 р. відправлений до Лішні для виконання обов'язків вікарія, а далі до Летні на посаду прокуратора, яка була приєднана до Дерезицького монастиря. Згодом відправлений до Святоспаського монастиря, осівши в одній із його резиденцій у Топільниці, будучи вікарієм. У 1776 р. повернувся до Дерезицького монастиря, звідки скерований до Летні, однієї із резиденцій Дрогобицького монастиря. У 1781 р. перемістився до Щеплотського монастиря, зокрема до його резиденції у с. Поруби. Звідки 23.02.1782 р. переїхав

до Верхратської обителі [9, с.183]. Помер у 1782 р. [10, с.86].

Хіцевич Максиміліан

Світське ім'я – Михайло. Батьки – Олександр та Агата. Народився 08.09.1729 р. у с. Тулинків на Волині. Вступив до чернецтва 23.08.1758 р. у Почаєві. Після року випробовування у новіціаті 14.08.1759 р. склав чернечі обіти професа. Відправлений до монастиря у Піддубцях, будучи економом протягом 2 років і 3 місяців. Надалі скеровувався до різних монастирів: до Луцька (2 місяці), Білостоку (2 місяці), Загорова (2 р. економ), Волсвина (3 місяці прокуратор), Низкинич (2 р. економ). 02.06.1763 р. отримав дияконівські свячення із рук турівського єпископа Адама Антонія Млодовського. 22.06.1763 р. уділено ієрейські свячення у Володимирі. Потім був прокуратором у Зимному (3 місяці), економом у Любліні (2 р.), прокуратором у Верхраті (3 р.). Згодом переїхав до Лішні, де також був прокуратором місцевого монастиря [8, с.811]. Впродовж 1770-1774 рр. був резидентом у Лішні та Летні, виконуючи обов'язки прокуратора та місіонера. До нашого часу збереглися дисциплінарні записи про покарання о. Максиміліана за порушення чернечих обітів під час місіонерської праці по селах Дрогобиччини [3, с.15]. Через 5 років відбув до Дерезицького монастиря, будучи впродовж 1775-1776 рр. прокуратором місцевої обителі. У червні 1776 р. поїхав до Чорткова, де перебував 5 років і спочатку був прокуратором, а потім став ризником, проповідником і сповідником [8, с.811]. Час і місце смерті не встановлені.

Чайковський Ісаак

Народився у 1740 р. Місце народження та імена батьків не встановлені. 1770 р. вступив до василіанського чернецтва, до якого монастиря не відомо. У 1771 р. склав чернечі обіти професа. 1773-1774 рр. – послушник Дерезицького монастиря [24]. 1775-1777 рр. – профес-клірик для послушання у Білостоцькому монастирі [25]. 1777-1779 рр. – брат-послушник Почаївського монастиря [26]. Подальший шлях аскетичного життя залишається невідомим.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Балик Б. (ЧСВВ). Монастирі Перемишльської єпархії за владицтва Ін. Винницького / о. Борис Балик // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. 3. – Рим, 1958. – С. 69-97.
2. Ваврик М. (ЧСВВ). Нарис розвитку і стану Василіанського Чину XVII-XX ст. Топографічно-статистична розвідка / отець Михайло Ваврик // Записки Чину Св. Василія Великого. – Серія II. – Секція I. – Т. 10. – Рим, 1979. – С. 38-49.
3. Відділ фондів музею «Дрогобиччина». – Од. зб. KB-4929/A: «Księga Aktow Domowych klasztorów

Lisznińskiego, Letnińskiego u Derażyckiego Reguły Świentego Bazylego Wielkiego». – Ч. I. – Арк. 1-35.

4. Грушевський М. Історія України-Руси / Михайло Грушевський. – Т. V. – К.: Либідь, 1994. – С. 267.

5. Коссак М. (ЧСВВ) Монастирі Галичини (передрук праці 1867 р.) / отець Михайло Коссак // Лавра. – 1999. – № 7. – С. 46.

6. Крип'якевич І. Середньовічні монастирі в Галичині. Спроба каталогу (передрук праці 1930 р.) / Іван Крип'якевич // Лавра. – № 5. – 1999. – С. 47.

7. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. Відділ рукописів (далі ЛННБ ВР), ф.3, спр. МВ-435, арк. 377-784.

8. ЛННБ ВР, ф.3, спр. МВ-436, арк. 785-1188.

9. ЛННБ ВР, ф.3, спр. МВ-614, арк. 1-376.

10. Лось В., Сінкевич Н. Catalogus partum et fratrum defunctorum Чину св. Василя Великого у фондах інституту рукописів НБУВ (середина XVIII – початок XIX ст.) / Валентина Лось, Наталя Сінкевич // Генеалогічні записки. – Вип. 12 (нової серії 6). – Львів, 2014. – С. 86.

11. Никорович Ю. (ЧСВВ) Церкви та монастирі Перемишля та Перемишльської єпархії (передрук праці 1879 р.) / отець Юліан Никорович // Лавра. – 1999. – № 11. – С. 49.

12. Патрило І. (ЧСВВ) Нарис історії Галицької Провінції ЧСВВ / отець Ісидор Патрило // Записки ЧСВВ. – Серія II. – Секція II. – Т. XI (XVII). – Рим, 1982. – С. 43-130.

13. Стецик Ю. Монастирі Дрогобиччини (XIV – початок XIX ст.) / Юрій Стецик. – Дрогобич: Коло. – 75 с.

14. Стецик Ю. Дерезицький монастир XVI-XVII ст. / Юрій Стецик // Літопис Бойківщини. – Ч. 1/64 (75). – ЗСА-Канада-Україна, 2003. – С. 72-76.

15. Стецик Ю. Дерезицький василіянський монастир (XVI-XVIII ст.) / Юрій Стецик // Старожитності Дрогобиччини. Науково-популярний краєзнавчий часопис історичного факультету ДДПУ імені Івана Франка. – № 2 (квітень).

– 2008. – С. 14-15.

16. Стецик Ю. Візитація дерезицького василіянського монастиря 1763 року / Юрій Стецик // Дрогобицький краєзнавчий збірник / ДДПУ імені Івана Франка. – Дрогобич: Коло, 2011. – Вип. XIV-XV. – С. 519-529.

17. Ульяновський В. Історія церкви та релігійної думки в Україні / В. Ульяновський, О. Крижанівський, С. Плохий. – Кн. 1. – К.: Либідь, 1994. – С. 190.

18. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі ЦДАЛ), ф.13, оп.1, спр.559, арк. 237-238.

19. ЦДАЛ, ф.13, оп.1, спр.560, арк. 2231-2232.

20. ЦДАЛ, ф.159, оп.9, спр.3595, арк. 6-30.

21. ЦДАЛ, ф.201, оп.4, спр.613, арк. 72-75-зв.

22. Archiwum Państwowy w Przemyślu. – Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu. – Sygn. 222. – S. 1-4.

23. Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie – Zespół Ławra Poczajowska. – Sygn. 2. Skrutenia. – S. 46.

24. Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 in Annum 1774. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1773.

25. Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1775 in Annum 1776. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1775.

26. Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabetici in Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779. – Typis S.R.M. Monaste: Poczajovien: O.S.B.M. Anno Domini, 1778.

Стецик Юрій Ченці Дерезицького василіянського монастиря 1773-1774 рр.: просопографічна характеристика

У статті подано історичні умови заснування та діяльності монастиря. Розглянуто економічне підґрунтя функціонування обителі: землеволодіння та вольності. Простежено динаміку чисельності чернецтва та визначено їх територіальне та соціальне походження. Проаналізовані вік, освітні студії, монастирські та церковні обов'язки монахів. У біографічних довідках розкрито основні віхи духовного вишколу та праці ченців.

Ключові слова: монастир, василіанин, новіціат, послушник, брат, отець

Стецьк Юрій Монахи Дерезицького василіянського монастиря 1773-1774 гг: просопографическая характеристика

В статье поданы исторические условия основания и деятельности монастыря. Рассмотрено экономическое основание функционирования обители: землевладения и вольности. Прослежена динамика численности монашества и определено их территориальное и социальное происхождение. Проанализированы возраст, образовательный ценз, монастырские и церковные обязанности монахов. В биографических справках рассмотрены основные вехи духовной выучки и труда монахов.

Ключевые слова: монастырь, василіанин, новіціат, послушник, брат, отець

Stetsyk Yuriy The Monkhhood of the Basilian monastery in Derezhichi (Dereżyći) 1773-1774: prosography description

The historical terms of founding and activity of monastery are given in the article. Economic soil of functioning of monastery is considered: landownership and liberties. The dynamics of quantity of monkhood is traced and certainly them territorial and social origin. Age, educational studios, monasterial and church duties of monks is analyzed. The basic landmarks of the spiritual teaching and labour of monks are exposed in biographic certificates.

Keywords: monastery, Basilian, novitiat, novice, brother, father

Рецензенти:

Тригуб О.П., д.і.н., професор

Кривошея І.І., к.і.н., професор

Надійшла до редакції 05.01.2016 р.